

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (nagytanács)

2020. október 6. *

„Előzetes döntéshozatal – Személyek szabad mozgása – Munkavállalók – 492/2011/EU rendelet – A 7. cikk (2) bekezdése – Egyenlő bánásmód – Szociális kedvezmények – 10. cikk – Iskolai tanulmányaikat folytató gyermekek – 2004/38/EK irányelv – 24. cikk – Szociális segítségnyújtási ellátások – 883/2004/EK rendelet – 4. cikk – 70. cikk – Különleges, nem járulékalapú pénzbeli ellátások – A fogadó tagállamban iskolai tanulmányaikat folytató gyermekeket eltartó migráns munkavállaló”

A C-181/19. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Landessozialgericht Nordrhein-Westfalen (szociális ügyek észak-rajna-vesztfáliai felsőbírósága, Németország) a Bírósághoz 2019. február 25-én érkezett, 2019. február 14-i határozatával terjesztett elő

a **Jobcenter Krefeld – Widerspruchsstelle**

és

JD

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (nagytanács),

tagjai: K. Lenaerts elnök, R. Silva de Lapuerta elnökhelyettes, A. Arabadjiev, A. Prechal (előadó), M. Vilaras, M. Safjan, P. G. Xuereb, L. S. Rossi és I. Jarukaitis tanácselnökök, J. Malenovský, L. Bay Larsen, T. von Danwitz, C. Toader, N. Piçarra és A. Kumin bírák,

főtanácsnok: G. Pitruzzella,

hivatalvezető: D. Dittert egységvezető,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2020. február 26-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- a Jobcenter Krefeld – Widerspruchsstelle képviselőjében S. Schwickert, meghatalmazotti minőségben,
- JD képviselőjében J. Kruse Rechtsanwalt,
- a német kormány képviselőjében J. Möller és S. Eisenberg, meghatalmazotti minőségben,

* Az eljárás nyelve: német.

- a lengyel kormány képviselőjében B. Majczyna, A. Siwek-Ślusarek és E. Borawska-Kędzierska, meghatalmazotti minőségben,
- az Európai Bizottság képviselőjében E. Montaguti, B.-R. Killmann, J. Tomkin és M. Kellerbauer, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2020. május 14-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,
meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az EUMSZ 18. cikknek, a munkavállalók Unión belüli szabad mozgásáról szóló, 2011. április 5-i 492/2011/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2011. L 141., 1. o.) 7. és 10. cikkének, az Unió polgárainak és családtagjaiknak a tagállamok területén történő szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogáról, valamint az 1612/68/EGK rendelet módosításáról, továbbá a 64/221/EGK, a 68/360/EGK, a 72/194/EGK, a 73/148/EGK, a 75/34/EGK, a 75/35/EGK, a 90/364/EGK, a 90/365/EGK és a 93/96/EGK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2004. április 29-i 2004/38/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2004. L 158., 77. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 5. kötet, 46. o.; helyesbítés: HL 2009. L 274., 47. o.) 24. cikke (2) bekezdésének, valamint a szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról szóló, 2004. április 29-i 883/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2004. L 166., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 5. kötet, 72. o.) 4. cikkének értelmezésére vonatkozik.
- 2 E kérelmet a Jobcenter Krefeld – Widerspruchsstelle (krefeldi munkaügyi központ panaszokat kezelő osztálya, Németország; a továbbiakban: Jobcenter) és JD között a német jogszabályok által előírt alapszintű szociális védelmi juttatások nyújtásának az utóbbtól és két lányától való, e munkaügyi központ általi megtagadása tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő.

Jogi háttér

Az uniós jog

A 2004/38 irányelv

- 3 A 2004/38 irányelv (3), (4), (10), (16) és (21) preambulumbekezdése értelmében:

„(3) Az uniós polgárság a tagállamok állampolgárainak alapvető jogállása kell, hogy legyen, mikor a szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogukat gyakorolják. Ezért szükséges a külön a munkavállalókkal, az önálló vállalkozókkal, valamint a diákokkal és más inaktív személyekkel foglalkozó, meglévő közösségi jogi eszközök [helyesen: jogszabályok] egységes szerkezetbe foglalása és felülvizsgálata valamennyi uniós polgár szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogának egyszerűsítése és megerősítése érdekében.

(4) A szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jog ezen ágazonkénti és fragmentált megközelítésének orvoslása érdekében, valamint e jogok gyakorlásának megkönnyítése érdekében egyetlen jogalkotói aktusra van szükség, amely módosítja a munkavállalók Közösségen belüli szabad mozgásáról szóló, 1968. október 15-i 1618/68/EGK tanácsi rendeletet [(HL 1968. L 257., 2. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 1. kötet, 15. o.)], és amely hatályon kívül helyezi a következő jogi aktusokat: [...]

[...]

- (10) A tartózkodási jogukkal élő személyek [...] nem jelenthetnek a fogadó állam [helyesen: fogadó tagállam] szociális segítségnyújtási rendszerére indokolatlan terhet a tartózkodás egy kezdeti időszakában. Ennél fogva az uniós polgárok és családtagjaik három hónapnál hosszabb tartózkodáshoz való jogát feltételekhez kell kötni.

[...]

- (16) Ameddig a tartózkodási jog kedvezményezettjei nem jelentenek indokolatlan terhet a fogadó tagállam szociális segítségnyújtási rendszerére, nem lehet őket kiutasítani. [...] A Bíróság által meghatározott munkavállalókkal, önálló vállalkozókkal és álláskeresőkkel szemben nem lehet kiutasítási intézkedést hozni, kivéve közrendi vagy közbiztonsági okokból.

[...]

- (21) Annak eldöntését azonban a fogadó tagállamra kell bízni, hogy a tartózkodás első három hónapjában, vagy álláskeresők esetén hosszabb időszakban nyújt-e szociális segítséget [helyesen: biztosít-e szociális segítségnyújtási ellátásokat] azoknak az uniós polgároknak, akik nem munkavállalók vagy önálló vállalkozók, vagy ilyen jogállást [helyesen: vagy nem ilyen jogállást] tartanak fenn, vagy ezek családtagjai, vagy nyújt-e szociális ösztöndíjat tanulmányok folytatásához, beleértve a szakképzést, a huzamos tartózkodási jog [helyesen: huzamos tartózkodáshoz való jog] elnyerése előtt ugyanezen személyeknek.”

- 4 Ezen irányelvnek a „Tartózkodás joga három hónapot meghaladóan” címet viselő 7. cikke az (1) és (3) bekezdésében a következőket írja elő:

„(1) Valamennyi uniós polgárt megilleti a tartózkodás joga egy másik tagállam területén három hónapot meghaladó időtartamra, ha:

- a) munkavállalók vagy önálló vállalkozók a fogadó tagállamban; vagy

[...]

- (3) Az (1) bekezdés a) pontjának alkalmazásában az az uniós polgár, aki a továbbiakban már nem munkavállaló vagy önálló vállalkozó, megtartja munkavállaló vagy önálló vállalkozó jogállását a következő körülmények között:

[...]

- c) ha kényszerű, regisztrált munkanélkülivé vált azt követően, hogy az egy évnél rövidebb határozott időre kötött munkaszerződése lejárt, vagy kényszerű munkanélkülivé vált az első tizenkét hónapban, és a megfelelő [helyesen: illetékes] munkaügyi hivatal nyilvántartásba vette álláskeresőként. Ebben az esetben a munkavállalói jogállás legalább hat hónapig fennmarad;

[...]”

- 5 Az említett irányelvnek „A tartózkodási jog megtartása” címet viselő 14. cikkének (2) és (4) bekezdésében a következőt mondja ki:

„(2) Az uniós polgárok és családtagjaik mindaddig rendelkeznek a 7., 12. és 13. cikkben előírt tartózkodási joggal, amíg megfelelnek az azokban meghatározott feltételeknek.

[...]

(4) Az (1) és (2) bekezdéstől eltérve, és a VI. fejezet rendelkezéseinek sérelme nélkül, nem hozható kiutasítási intézkedés az uniós polgárral vagy családtagjaival szemben, ha:

[...]

b) az uniós polgár álláskeresés végett utazott be a fogadó tagállam területére. Ebben az esetben az uniós polgár és családtagjai mindaddig nem utasíthatók ki, amíg az uniós polgár bizonyítani tudja, hogy állást keres, és tényleges esélye van a foglalkoztatásra.”

6 A 2004/38 irányelv „Egyenlő bánásmód” című 24. cikkének (1) bekezdése értelmében:

„(1) A Szerződésben és a másodlagos jogban kifejezetten előírt különös rendelkezésekre is figyelemmel, az ezen irányelv alapján a fogadó tagállam területén tartózkodó valamennyi uniós polgárt a Szerződés alkalmazási körébe tartozó területeken egyenlő bánásmód illet meg a fogadó tagállam állampolgáraival.
[...]

(2) Az első [helyesen: (1)] bekezdéstől eltérve, a fogadó tagállam nem köteles szociális segítségnyújtásra való [helyesen: szociális segítségnyújtási ellátásra való] jogosultságot biztosítani a tartózkodás első három hónapjában, vagy adott esetben a 14. cikk (4) bekezdésének b) pontjában előírt hosszabb időszakban [...] a munkavállalókon, önálló vállalkozókon, e jogállásukat megtartó személyeken és családtagjaikon kívüli személyeknek.”

A 883/2004 rendelet

7 A 883/2004 rendelet „A rendelet személyi hatálya” című 2. cikke az (1) bekezdésében kimondja:

„Ezt a rendeletet a tagállamok állampolgáira, egy tagállamban lakóhellyel rendelkező hontalanokra és menekültekre – akik egy vagy több tagállam jogszabályainak hatálya alá tartoznak vagy tartoztak –, valamint ezek családtagjaira és túlélő hozzátartozóira kell alkalmazni.”

8 E rendeletnek „A rendelet alkalmazási köre” című 3. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) Ezt a rendeletet a következő szociális biztonsági ágakra vonatkozó valamennyi jogszabályra kell alkalmazni:

[...]

h) munkanélküli-ellátások;

[...]

j) családi ellátások.

[...]

(3) Ezt a rendeletet ugyancsak alkalmazni kell a 70. cikk alá tartozó különleges, nem járulékalapú pénzbeli ellátásokra.”

9 Az említett rendelet „Egyenlő bánásmód” címet viselő 4. cikke a következőket mondja ki:

„E rendelet eltérő rendelkezései hiányában az e rendelet hatálya alá tartozó személyeket bármely tagállam jogszabályai szerint ugyanolyan jogok illetik meg, és ugyanolyan kötelezettségek terhelik, mint az adott tagállam állampolgárait.”

- 10 A 883/2004 rendelet III. címe tartalmazza a „[k]ülönleges, nem járulékalapú pénzbeli ellátásokra” vonatkozó 9. fejezetet. Ugyanezen rendelet „Általános rendelkezések” című 70. cikke előírja:

„(1) Ezt a cikket kell alkalmazni a különleges, nem járulékalapú pénzbeli ellátásokra is, amelyek olyan jogszabályokban kerülnek megállapításra, amelyek – személyi hatályuk, célkitűzéseik és/vagy a jogosultságra vonatkozó feltételeik miatt – a 3. cikk (1) bekezdésében említett szociális biztonsági jogszabályok, valamint a szociális segélyezés jellegzetességeit egyaránt magukban hordozzák.

(2) E fejezet alkalmazásában a »különleges, nem járulékalapú pénzbeli ellátás« az az ellátás, amelynek:

a) célja, hogy:

- i. a 3. cikk (1) bekezdésében említett szociális biztonsági ágak által fedezett kockázatok kiegészítő, helyettesítő vagy járulékos fedezetül szolgáljon, és az érintett személyeknek minimum megélhetési jövedelmet biztosítson az érintett tagállam gazdasági és társadalmi helyzetére is figyelemmel; vagy
- ii. a fogyatékossgal élők részére kifejezetten különös védelmet biztosítson [helyesen: kizárólag biztosítsa a fogyatékossgal élők különös védelmét], szoros kapcsolatban az érintett személy szociális környezetével az érintett tagállamban;

és

b) amely esetében a finanszírozás kizárólag a kötelező, az általános közkiadások fedezésére szolgáló adóbevételekből származik, valamint az ellátások nyújtásának és kiszámításának feltételei a kedvezményezett tekintetében nem függnék semmiféle járulékfizetéstől. A járulékalapú ellátások kiegészítésére szolgáló ellátások azonban egyedül ezen az alapon nem minősülnek járulékalapú ellátásnak,

és

c) amely szerepel a X. melléklet felsorolásában.

(3) A 7. cikk és e cím más fejezetei nem vonatkoznak az e cikk (2) bekezdésében említett ellátásokra.

(4) A (2) bekezdésben említett ellátások kizárólag abban a tagállamban nyújthatók, az ilyen tagállam jogszabályainak megfelelően, amelyben az érintett személy lakóhellyel rendelkezik. Az ilyen ellátásokat a lakóhely szerint illetékes intézmény nyújtja, saját költségén.”

- 11 A 883/2004 rendelet X. melléklete, amely felsorolja az ezen rendelet 70. cikke (2) bekezdésének c) pontja értelmében vett „[k]ülönleges, nem járulékalapú pénzbeli ellátásokat”, előírja, hogy ezen ellátások közé a Németországi Szövetségi Köztársaság tekintetében a „megélhetési költségeket fedező ellátások” tartoznak „az álláskeresőkre vonatkozó alapellátással összhangban, kivéve ha ezen ellátások tekintetében teljesülnek azok a követelmények, amelyek a munkanélküli-ellátás odaítélését követően (szociális törvénykönyv, II. kötet, 24. cikk (1) bekezdés) feljogosítanak az ideiglenes kiegészítő ellátásra.”

A 492/2011 rendelet

- 12 A 492/2011 rendelet (1) preambulumbekkezdése a következőképpen szól:

„Az [1612/68] rendeletet több alkalommal jelentősen módosították. Az áttekinthetőség és érthetőség érdekében ezt a rendeletet kodifikálni kell.”

13 A 492/2011 rendelet 7. cikkének (1) és (2) bekezdése értelmében:

„(1) Valamely tagállamnak egy másik tagállam területén foglalkoztatott állampolgárát a foglalkoztatási és munkafeltételek tekintetében nem kezelhetik állampolgársága miatt a hazai állampolgároktól [helyesen: munkavállalóktól] eltérő módon, különösen, ami a javadalmazást, a munkaviszony megszüntetését és munkanélkülivé válás esetén az újraelhelyezést vagy újrafoglalkoztatást illeti.

(2) Az említett munkavállaló a hazai munkavállalókkal azonos szociális és adókedvezményeket élvez.”

14 E rendelet 10. cikke a következőképpen rendelkezik:

„Egy másik tagállamban foglalkoztatott vagy alkalmazásban álló állampolgár gyermekei [helyesen: Az olyan tagállami állampolgár gyermekei, aki másik tagállamban alkalmazásban áll vagy állt], ha a gyermekek a fogadó állam területén laknak, az állam saját állampolgáraiéval azonos feltételekkel nyernek felvételt általános oktatási intézménybe, szakmunkás- és egyéb szakképzésre.

A tagállamok támogatnak minden erőfeszítést, amely lehetővé teszi, hogy ezek a gyermekek a képzéseken a lehető legjobb feltételekkel vegyenek részt.”

A német jog

15 A Sozialgesetzbuch Zweites Buch (a szociális törvénykönyv II. könyve; BGBl. I, 3155. o., a továbbiakban: SGB II.) 7. §-ának 2016. december 22-i változata a következőképpen rendelkezik:

„1) ¹Az e könyvben meghatározott ellátásokban az alábbi személyek részesülnek:

1. a 15. életévüket betöltött, a 7a. §-ában említett életkort azonban még be nem töltött,
2. munkaképes,
3. segítségre szoruló személyek,
4. akiknek szokásos tartózkodási helye a Németországi Szövetségi Köztársaságban van (munkaképes jogosultak).

²Kivételt képeznek:

1. [...]
2. azok a külföldi állampolgárok;
 - a) akik nem rendelkeznek tartózkodási joggal,
 - b) akik kizárólag álláskeresés céljából rendelkeznek tartózkodási joggal, vagy
 - c) azon személyek, akiknek tartózkodási joga – kizárólag, vagy a b) ponton alapuló tartózkodási joggal párhuzamosan – a 492/2011 rendelet 10. cikkén alapul,

valamint e személyek családtagjai,

3. [...]

2) Ellátásban részesülnek továbbá azok a személyek is, akik a munkaképes jogosultakkal szükségközösségben élnek. [...]

A szükségközösség tagjai:

1. a keresőképes jogosultak,

[...]

4. az 1–3. pontban említett személyek háztartásába tartozó, 25 évesnél fiatalabb nőtlen, illetve hajadon gyermekek, feltéve hogy a saját jövedelmükből vagy vagyonukból nem tudják a megélhetésüket biztosítani.”

16 A Gesetz über die allgemeine Freizügigkeit von Unionsbürgern (az uniós polgárok szabad mozgásáról szóló törvény; BGBl. I, 1922. o.; a továbbiakban: FreizügG) 2. §-ának 2014. december 2-i változata kimondja:

„1) A szabad mozgásra jogosult uniós polgárok és családtagjaik e törvény értelmében a szövetségi területre való beutazásra és ott-tartózkodásra jogosultak.

2) Az uniós jog szerint szabad mozgásra jogosultak:

1. azok az uniós polgárok, akik munkavállalóként kívánnak szövetségi területen tartózkodni, illetve abból a célból, hogy szakmai képzésben vegyenek részt,

1a. az álláskereső uniós polgárok, legfeljebb hat hónapig, ezen időtartamot meghaladóan csak abban az esetben tartózkodhatnak szövetségi területen, amennyiben bizonyítani tudják, hogy továbbra is állást keresnek, és tényleges esélyük van a foglalkoztatásra,

[...]

6. a 3. és 4. §-ban szereplő feltételeknek megfelelően a családtagok,

3) [...] ²Az (1) bekezdésen alapuló jogosultság az egy évnél rövidebb időtartamú keresőtevékenységet követően bekövetkezett, az illetékes munkaügyi központ által megerősített kényszerű munkanélküliség esetén hat hónapig fennmarad.”

17 A FreizügG 3. §-a következőképpen rendelkezik:

„1) ¹A 2. § (2) bekezdésének 1–5. pontja szerinti uniós polgárok családtagjait – amennyiben az említett uniós polgárt kísérik, vagy hozzá csatlakoznak – megilleti a 2. § 1) bekezdése szerinti jog. [...]

2) Családtagok:

1. a 2. § 2) bekezdésének 1–5. és 7. pontja szerinti személyek olyan házastársa, élettársa, és az említett személyek, illetve házastársuk vagy élettársuk olyan lemenő egyenes ági rokonai, akik még nem töltötték be 21. életévüket,

[...]

4) A szabad mozgás jogával rendelkező uniós polgár gyermekeit, valamint az e gyermekek felett tényleges szülői felügyeletet gyakorló szülőket e gyermekek tanulmányainak befejezéséig megilleti a tartózkodási jog – akár azon uniós polgár halálát vagy távozását követően is, akire tekintettel a tartózkodási jogot megszerezték –, amennyiben a gyermekek szövetségi területen tartózkodnak, és oktatási vagy szakképzési intézményt látogatnak.”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- 18 JD lengyel állampolgár, akinek házastársa lengyel állampolgár volt, akivel két – 2005-ben, illetve 2010-ben született – közös leánygyermek van. JD 2012 vagy 2013 óta külön él házastársától. 2012 végén és 2013 elején valamennyi családtag Németországban telepedett le. A két lány lényegében apjával él, akinél 2015 óta laknak. JD házastársa 2016-ban Lengyelországba költözött.
- 19 A lányok 2016. augusztus 1-jétől Németországban járnak iskolába.
- 20 JD 2015 márciusától keresőtevékenységet folytatott Németországban. Így 2015. március 6-tól szeptember 1-jéig lakatossegédi, majd 2016. január 18-tól október 31-ig teljes munkaidőben termelési munkatárs munkakört töltött be. JD 2016. október 4-től december 7-ig keresőképtelen volt, és erre tekintettel munkáltatója a munkaviszonyának megszűnéséig, azaz 2016. október 31-ig továbbra is folyósította munkabérét, majd 2016. december 7-ig társadalombiztosítási táppénzben részesült.
- 21 Ezt követően 2017. február 23. és április 13., valamint 2017. június 12. és október 23. között a munkanélküliségi biztosítás támogatásaiban részesült.
- 22 2018. január 2. óta JD ismét teljes munkaidőben végez munkát.
- 23 JD és két lánya 2016. szeptember 1-jétől 2017. június 7-ig az SGB II szerinti szociális védelmi alapellátásban, nevezetesen a JD számára nyújtott „kiegészítő munkanélküli járadékban” (Arbeitslosengeld II), és a két lány számára nyújtott „szociális segélyekben” (Sozialgeld) (a továbbiakban együtt: az alapügy tárgyát képező, megélhetési költségeket fedező ellátások) részesült.
- 24 2017 júniusában JD saját maga és lányai részére kérte az alapügy tárgyát képező, megélhetési költségeket fedező ellátások további folyósítását. A Jobcenter e kérelmet 2017. június 13-i véleményében, amelyet a JD által benyújtott panaszt követően 2017. július 27-én megerősített, az SGB II 7. §-a 1) bekezdése második mondatának 2. pontja alapján azzal az indokkal utasította el, hogy JD nem tartotta meg a munkavállalói jogállást, és kizárólag álláskeresés céljából tartózkodott Németországban.
- 25 JD és két lánya ezt követően keresetet nyújtott be a Sozialgericht Düsseldorfhoz (szociális ügyek bírósága, Düsseldorf, Németország) e vélemény megsemmisítése, valamint a Jobcenter arra történő kötelezése iránt, hogy a 2017. június 8. és december 31. közötti időszakra (a továbbiakban: vitatott időszak) nyújtsa számukra az alapügy tárgyát képező, megélhetési költségeket fedező ellátásokat.
- 26 E bíróság 2018. május 8-i ítéletével helyt adott e keresetnek, és a Jobcentert az igényelt ellátások folyósítására kötelezte. E bíróság megállapította, hogy noha kétségtelen, hogy JD már nem hivatkozhat a munkavállalói jogállásnak a vitatott időszakban való fennmaradására annak érdekében, hogy tartózkodási jogát a FreizügG 2. §-ára alapíthassa, ilyen jogot azonban a 492/2011 rendelet 10. cikke értelmében a lányok esetében elismert tartózkodási jogra is alapíthat. A lányokat ugyanis, akik Németországban rendelkeznek lakóhellyel és ott járnak iskolába, az e tagállamban régebben foglalkoztatott korábbi migráns munkavállaló kiskorú gyermekeiként illetheti meg e 10. cikk alapján a tartózkodási jog, amely ezáltal megalapozná apjuk – mint a tényleges felügyeletet ellátó szülő – tartózkodási jogát. Az említett bíróság szerint az említett 10. cikk alapján a (korábbi) migráns munkavállaló gyermekeinek oktatási és képzési célú tartózkodási joga önálló és független a 2004/38 irányelvben előírt tartózkodási jogcímektől. Következésképpen az ezen irányelv 24. cikkének (2) bekezdésében megállapított, a szociális segítségnyújtás területén az egyenlő bánásmód elvétől eltérő szabály nem alkalmazható, ha az érintett uniós polgár tartózkodási joga a 492/2011 rendelet 10. cikkén alapul. Tehát azon külföldi állampolgárok és családtagjaik kizárása az SGB II 7. §-a 1) bekezdése második mondata 2. pontjának c) alpontjában előírt szociális segítségnyújtási ellátásokra való jogosultságból, akiknek tartózkodási joga a 492/2011 rendelet 10. cikkén alapul, nem egyeztethető össze az uniós joggal.

- 27 2018. július 4-én a Jobcenter fellebbezést nyújtott be ezen ítélettel szemben a kérdést előterjesztő bírósághoz.
- 28 E bíróság először is kifejti, hogy a nemzeti ítélkezési gyakorlat megosztott abban a kérdésben, hogy a 2004/38 irányelv 24. cikkének (2) bekezdésében előírt, a szociális segítségnyújtásra vonatkozóan eltérést engedő szabály közvetlenül vagy analógia útján alkalmazható-e azokra az uniós polgárookra is, akik a 492/2011 rendelet 10. cikke alapján tartózkodási joggal rendelkeznek, és akik az olyan, megélhetési költségeket fedező ellátások nyújtását kérték, mint amilyenek az alapügy tárgyát képezik, amelyek az első rendelkezés értelmében szociális segítségnyújtási ellátásnak minősülnek.
- 29 Ezenkívül a német jogalkotó azáltal, hogy elfogadta az SGB II 7. §-a 1) bekezdése második mondata 2. pontjának c) alpontját, azon az állásponton volt, hogy a 2004/38 irányelv 24. cikkének (2) bekezdését kell alkalmazni azokra a helyzetekre, amelyekben az uniós polgárok nem csak álláskeresés céljából, de a 492/2011 rendelet 10. cikke alapján is rendelkeznek tartózkodási joggal, annak érdekében, hogy a 2004/38 irányelv szabályait ne fosszák meg lényegüktől és az említett polgárok ne jelentsenek indokolatlan terhet a fogadó tagállam szociális segítségnyújtási rendszerére.
- 30 A kérdést előterjesztő bíróság mindazonáltal úgy véli, hogy a 492/2011 rendelet 10. cikke alapján biztosított tartózkodási jogra nem vonatkoznak a 2004/38 irányelv rendelkezései. E tekintetben a 2010. február 23-i Ibrahim és Secretary of State for the Home Department ítéletre (C-310/08, EU:C:2010:80), valamint a 2010. február 23-i Teixeira ítéletre (C-480/08, EU:C:2010:83) hivatkozik, amelyekben a Bíróság elismerte az 1612/68 rendelet 12. cikkén – amelynek szövege megegyezik a 492/2011 rendelet 10. cikkének megfogalmazásával – alapuló tartózkodási jog önállóságát. Egyébiránt az uniós jogalkotó nem élt az 1612/68 rendeletet hatályon kívül helyező és annak helyébe lépő rendelet elfogadásának alkalmával azzal, hogy korlátozza az egyenlő bánásmódnak az 1612/68 rendeletből eredő, a Bíróság által értelmezett elvét.
- 31 Másodszor a 883/2004 rendelet 4. cikke szempontjából is felmerül a 2004/38 irányelv 24. cikke (2) bekezdése alkalmazhatóságának kérdése. E rendelet a kérdést előterjesztő bíróság szerint alkalmazandó a jelen ügyben, mivel JD Németországban az említett rendelet 3. cikke (1) bekezdésének j) pontja értelmében vett családi ellátások rendszerében és e rendelet 3. cikke (1) bekezdésének h) pontja alapján a munkanélküliség tekintetében a társadalombiztosítási rendszerben volt biztosított. Az SGB II által előírt, a megélhetési költségeket fedező ellátások e bíróság szerint a 883/2004 rendelet 3. cikkének (3) bekezdése és 70. cikkének (2) bekezdése értelmében vett különleges, nem járulékalapú pénzügyi ellátások, amelyekre alkalmazni kell az e rendelet 4. cikkében rögzített egyenlő bánásmód elvét.
- 32 E körülmények között a Landessozialgericht Nordrhein-Westfalen (szociális ügyek észak-rajna-vesztfáliai tartományi felsőbírósága, Németország) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:
- „1) Összeegyeztethető-e a 492/2011 rendelet 10. és 7. cikkével összefüggésben értelmezett EUMSZ 18. cikk szerinti egyenlő bánásmód követelményével a 492/2011 rendelet 10. cikke alapján fennálló tartózkodási joggal rendelkező uniós polgároknak a [2004/38] irányelv 24. cikkének (2) bekezdése értelmében vett szociális segítségnyújtási ellátásokra való jogosultságának kizárása?
- a) A 492/2011 rendelet 7. cikkének (2) bekezdése értelmében vett szociális kedvezménynek minősül-e a 2004/38 irányelv 24. cikkének (2) bekezdése értelmében vett szociális segítségnyújtási ellátás?
- b) Alkalmazandó-e a 2004/38 irányelv 24. cikkének (2) bekezdésében foglalt korlátozó szabály a 492/2011 rendelet 10. és 7. cikkével összefüggésben értelmezett EUMSZ 18. cikk szerinti egyenlő bánásmód követelményére?

- 2) Összeegyeztethető-e a 883/2004 rendelet 4. cikkével összefüggésben értelmezett EUMSZ 18. cikk szerinti egyenlő bánásmód követelményével az uniós polgároknak a 883/2004 rendelet 3. cikkének (3) bekezdése és 70. cikkének (2) bekezdése értelmében vett különleges, nem járulékalapú pénzbeli ellátásokból való kizárása, ha e polgárok a 492/2011 rendelet 10. cikkéből eredő tartózkodási joggal rendelkeznek, és a 883/2004 rendelet 3. cikkének (1) bekezdése értelmében vett szociális biztonsági vagy családi ellátási rendszerbe tartoznak?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az első kérdésről

- 33 Első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy az EUMSZ 18. cikk első bekezdését, valamint a 492/2011 rendelet 7. cikkének (2) bekezdését és 10. cikkét úgy kell-e értelmezni, hogy azokkal a 2004/38 irányelv 24. cikkének (2) bekezdésére tekintettel nem ellentétes az olyan tagállami szabályozás, amelynek értelmében minden körülmények között és automatikusan kizárt a valamely más tagállam olyan állampolgárának és kiskorú gyermekeinek a megélhetésük biztosítására irányuló ellátásokra való jogosultsága, akik a 492/2011 rendelet 10. cikke alapján mind rendelkeznek tartózkodási joggal az első tagállamban az e gyermekek által ugyanezen államban folytatott iskolai tanulmányokra tekintettel.

A 492/2011 rendelet 10. cikkén alapuló tartózkodási jogról

- 34 Emlékeztetni kell arra, hogy a 492/2011 rendelet 10. cikke előírja, hogy valamely tagállam azon állampolgárának gyermekei, aki másik tagállamban alkalmazásban áll vagy állt, a fogadó tagállamban az oktatáshoz való hozzáférés tekintetében a fogadó tagállam állampolgáraival egyenlő bánásmódban részesülnek, amennyiben ezen állam területén rendelkeznek lakóhellyel. A 492/2011 rendelet hatálybalépését megelőzően e jogot az 1612/68 rendelet 12. cikke rögzítette, amelynek szövege megegyezett a 492/2011 rendelet 10. cikkének szövegével, mivel ez utóbbi rendelet – amint az a 492/2011 rendelet (1) preambulumbekkezdéséből kitűnik – az áttekinthetőség és észszerűség érdekében az előbbi annak kodifikálása céljából hatályon kívül helyezte, és annak helyébe lépett. Ennélfogva a Bíróságnak az 1612/68 rendelet 12. cikkére vonatkozó ítélkezési gyakorlata a 492/2011 rendelet 10. cikkének értelmezése szempontjából is releváns.
- 35 Ezen ítélkezési gyakorlatból egyrészt az következik, hogy a migráns munkavállaló vagy korábbi migráns munkavállaló gyermeke az oktatáshoz való hozzáférés tekintetében az egyenlő bánásmódhoz való jog alapján saját tartózkodási joggal rendelkezik a fogadó tagállamban, amennyiben a gyermek e tagállamban óhajtja folytatni a tanulmányait. Másrészt az e gyermek saját tartózkodási jogának elismerése magában foglalja a vonatkozó tartózkodási jognak az e gyermek tényleges felügyeletét ellátó szülő részére történő elismerését (lásd ebben az értelemben: 2002. szeptember 17-i Baumbast és R ítélet, C-413/99, EU:C:2002:493, 63. és 75. pont; 2010. február 23-i Teixeira ítélet, C-480/08, EU:C:2010:83, 36. pont).
- 36 Ugyanis mind az 1612/68 rendelet, mind pedig a 492/2011 rendelet által követett cél – azaz a munkavállalók szabad mozgásának biztosítása – megköveteli, hogy a munkavállaló családjának a fogadó tagállamba való beilleszkedése szempontjából legkedvezőbb feltételeket írják elő, és a gyermekek szülői felügyeletét ellátó szülőknek a gyermekeik iskolai tanulmányai ideje során a fogadó tagállamban való tartózkodás megtagadása megfoszthatja e gyermeket az uniós jogalkotó által számukra biztosított jogtól (2010. február 23-i Ibrahim és Secretary of State for the Home Department ítélet, C-310/08, EU:C:2010:80, 55. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

- 37 Így a 492/2011 rendelet 10. cikke az oktatáshoz való hozzáférésnek a gyermeket megillető jogával összefüggésben elismeri a gyermek önálló tartózkodási jogát, amely nem függ attól a körülménytől, hogy a felügyeletét ellátó szülő vagy szülők a fogadó tagállamban továbbra is migráns munkavállalónak minősülnek-e. Ugyanígy az, hogy az érintett szülő elveszíti e jogállását, nincs hatással a 492/2011 rendelet 10. cikke szerinti tartózkodási jogára, amely azon gyermek jogához kapcsolódik, akinek a felügyeletét ténylegesen ellátja (lásd ebben az értelemben: 2002. szeptember 17-i Baumbast és R ítélet, C-413/99, EU:C:2002:493, 63., 70. és 75. pont; 2010. február 23-i Teixeira ítélet, C-480/08, EU:C:2010:83, 37., 46. és 50. pont).
- 38 E tekintetben hozzá kell tenni, hogy a 492/2011 rendelet 10. cikkét a más tagállamban való tartózkodás joga gyakorlásának feltételeit szabályozó olyan uniós jogi rendelkezésektől függetlenül, mint a 2004/38 irányelv rendelkezései, önállóan kell alkalmazni (lásd ebben az értelemben: 2010. február 23-i Ibrahim és Secretary of State for the Home Department ítélet, C-310/08, EU:C:2010:80, 42. pont; 2010. február 23-i Teixeira ítélet, C-480/08, EU:C:2010:83, 53. és 54. pont).
- 39 Ebből következik, hogy valamely tagállam azon állampolgárának gyermekei, aki a fogadó tagállamban alkalmazásban áll vagy állt, valamint az ilyen gyermekek felügyeletét ténylegesen ellátó szülő, ez utóbbi államban hivatkozhatnak a kizárólag a 492/2011 rendelet 10. cikke alapján fennálló önálló tartózkodási jogra, anélkül hogy teljesíteniük kellene a 2004/38 irányelvben meghatározott feltételeket, köztük azt, hogy az érdekelteknek megfelelő anyagi fedezettel és teljes körű egészségbiztosítással kell rendelkezniük az említett államban (lásd ebben az értelemben: 2010. február 23-i Ibrahim és Secretary of State for the Home Department ítélet, C-310/08, EU:C:2010:80, 59. pont).

A 492/2011 rendelet 7. cikke szerinti egyenlő bánásmódhoz való jogról

- 40 A kérdést előterjesztő bíróság látszólag – az Európai Bizottsághoz hasonlóan – úgy véli, hogy azok a személyek, akik a 492/2011 rendelet 10. cikke alapján tartózkodási joggal rendelkeznek, megalapozottan hivatkozhatnak az e rendelet 7. cikkében, különösen annak (2) bekezdésében előírt egyenlő bánásmód elvére a hazai munkavállalókat megillető szociális kedvezmények nyújtása tekintetében. A német kormány ezzel szemben úgy véli, hogy nem ez a helyzet.
- 41 Ami először is ez utóbbi rendelkezés tárgyi hatályát illeti, a „szociális kedvezmény” e rendelkezés értelmében vett fogalma minden olyan kedvezményt magában foglal – függetlenül attól, hogy az a munkaszerződéshez kapcsolódik-e, vagy sem –, amelyet általában a hazai munkavállalók esetében, elsősorban objektív munkavállalói minőségük folytán vagy az állam területén való lakóhellyel rendelkező egyszerű ténye alapján elismernek, és e fogalomnak a más tagállamok állampolgárságával rendelkező munkavállalókra való kiterjesztése következőképpen alkalmasnak tűnik az Unión belüli mobilitásuk – és ebből következően a fogadó tagállamba való beilleszkedésük – megkönnyítésére (2019. december 18-i Generálny riaditeľ Sociálneho poistovníctva Bratislava és társai ítélet, C-447/18, EU:C:2019:1098, 47. pont).
- 42 A jelen ügyben, mivel az alapügy tárgyát képező, megélhetési költségeket fedező ellátások célja – amint arra a kérdést előterjesztő bíróság rámutatott – az, hogy biztosítsák a megélhetéshez szükséges eszközöket a jogosultak számára, meg kell állapítani, hogy ezen ellátások hozzájárulnak a fogadó tagállam társadalmába való beilleszkedésükhöz. Az említett ellátások ennél fogva a 492/2011 rendelet 7. cikkének (2) bekezdése értelmében vett szociális kedvezményeknek minősülnek (lásd ebben az értelemben: 1985. március 27-i Hoeckx ítélet, 249/83, EU:C:1985:139, 22. pont).
- 43 Másodszor, ami a 492/2011 rendelet 7. cikke (2) bekezdésének személyi hatályát illeti, egyrészt e rendelkezés szövegéből, különösen az „említett munkavállaló” kifejezés használatából kitűnik, hogy e hatály megegyezik a rendelet 7. cikke (1) bekezdésének a hatályával, amely ez utóbbi rendelkezés megfogalmazása szerint magában foglalja azokat a munkavállalókat, akik JD-hez hasonlóan a fogadó

tagállamban „munkanélkülivé vál[tak]”. Következésképpen a 492/2011 rendelet említett 7. cikkének (2) bekezdése olyan védelmet nyújt, amely – amint arra a főtanácsnok is rámutatott indítványának 63. pontjában – túlmutat az általuk foglalkoztatásban töltött időszakon.

- 44 Másrészt a 492/2011 rendelet 7. cikkének (2) bekezdése az egyenlő bánásmód EUMSZ 45. cikk (2) bekezdésében foglalt szabályának különös kifejeződése a szociális kedvezmények nyújtásának sajátos területén, és azt ugyanúgy kell értelmezni, mint ez utóbbi rendelkezést (2019. december 18-i Generálnyriadtiteľ Sociálneho poistovníka Bratislava és társai ítélet, C-447/18, EU:C:2019:1098, 39. pont).
- 45 Ennélfogva a 492/2011 rendelet 7. cikke (2) bekezdésének hatálya alá tartoznak az EUMSZ 45. cikk értelmében vett munkavállalók, azzal, hogy míg valamely tagállam azon állampolgárai esetében, akik álláskereső céljából más tagállamba mennek, az egyenlő bánásmód elvét csak a munkaerőpiacra való belépés tekintetében kell érvényesíteni, addig azok, akik a munkaerőpiacra már beléptek, e 7. cikk (2) bekezdése alapján ugyanolyan szociális és adókedvezményekre jogosultak, mint a hazai munkavállalók (lásd ebben az értelemben: 2004. március 23-i Collins ítélet, C-138/02, EU:C:2004:172, 31. pont).
- 46 Márpedig amellett, hogy nem vitatott, hogy JD a jogvita tárgyát képező időszakban Németországban munkanélküli volt, az ugyanígy nem vitatott, hogy korábban e tagállamban folytatott keresőtevékenységet.
- 47 Következésképpen önmagában az a tény, hogy JD ezen időszakban gazdaságilag inaktívvá vált, nem vezethet a 492/2011 rendelet 7. cikkének (2) bekezdésében előírt egyenlő bánásmód elve alkalmazásának mellőzéséhez.
- 48 Egyébiránt, amint az többek között a jelen ítélet 37. pontjában felidézett ítélkezési gyakorlatból kitűnik, az uniós munkavállalót és családtagjait a 492/2011 rendelet alapján megillető jogok bizonyos körülmények között a munkaviszony megszűnését követően is fennmaradhatnak (lásd ebben az értelemben: 2002. szeptember 17-i Baumbast és R ítélet, C-413/99, EU:C:2002:493, 70. pont).
- 49 Ily módon, amint arra lényegében a főtanácsnok is rámutatott indítványának 54. és 55. pontjában, az ilyen munkavállaló gyermekeinek a 492/2011 rendelet 10. cikkén alapuló tartózkodási joga, és következésképpen a felügyeletüket ellátó szülő tartózkodási joga – annak megszerzését követően – önállóvá válik az érintett szülő munkavállalói jogállásán alapuló eredeti tartózkodási jogtól, és e gyermekek számára a fokozott jogi védelem biztosítása érdekében e jogállás elvesztésén túl is meghosszabbítható, elkerülve ezáltal a gyermekeket az oktatásban való részvétel terén megillető egyenlő bánásmóddhoz való jognak a hatékony érvényesülésétől való megfosztását.
- 50 Ugyanígy kell eljárni abban az esetben is, amikor a gyermekeket és a felügyeletüket ténylegesen ellátó szülőt a 492/2011 rendelet 7. cikkének (2) bekezdésében foglalt, a szociális kedvezmények nyújtása terén az egyenlő bánásmóddhoz való jog szempontjából az említett rendelet 10. cikke alapján illeti meg a tartózkodási jog. Ilyen helyzetben ugyanis ez utóbbi jog az említett, „származtatott” tartózkodási jogcímekhez hasonlóan eredetileg az érintett szülő munkavállalói jogállásából ered, és azt e jogállás elvesztését követően is meg kell őrizni ugyanazon okok miatt, mint amelyek e tartózkodási jogcímek megtartását igazolták.
- 51 A 492/2011 rendelet 10. cikkével összefüggésben vizsgált 7. cikke (2) bekezdésének ilyen értelmezése hozzájárul az e rendelet által követett – a munkavállalók szabad mozgásának elősegítésére irányuló – cél megvalósításához, mivel lehetővé teszi, hogy azon uniós polgárok családjának beilleszkedése a lehető legkedvezőbb feltételekkel történjen, amely polgárok éltek e szabadsággal, és kereső tevékenységet folytattak a fogadó tagállamban.

- 52 Így ez az értelmezés lehetővé teszi az olyan személy számára, mint JD, aki családjával el kívánja hagyni származási tagállamát, hogy munkavállalási célból olyan másik tagállamba költözzön, ahol gyermekeit iskoláztatni kívánja, hogy – amennyiben elveszíti munkavállalói jogállását – ne kelljen kitennie magát annak a kockázatnak, hogy a gyermekei iskolai tanulmányait meg kell szakítani, és vissza kell térnie a származási országába, mivel nem lehet jogosult azon szociális ellátásokra, amelyeket a fogadó tagállam a saját állampolgárai számára biztosít, és amely ellátások lehetővé tennék a családja számára, hogy e tagállamban a megélhetéshez szükséges elegendő eszközzel rendelkezzen.
- 53 A Bíróság egyébiránt ugyanebben a szellemben már megállapította egy valamely tagállambeli, olyan munkavállaló gyermekének helyzetében, amely munkavállaló korábban egy másik tagállamban állt alkalmazásban, és visszatért származási országába, hogy e gyermek, aki a fogadó tagállamban az 1612/68 rendelet 12. cikke alapján rendelkezett tartózkodási joggal, megtartja a közép- és felsőfokú tanulmányok folytatása céljából nyújtott, az említett rendelet 7. cikkének (2) bekezdése szerinti – „szociális kedvezménynek” minősülő – megélhetési és képzési támogatáshoz való jogot, különben az említett 12. cikket ez nem fosztja meg teljes érvényesülésétől (lásd ebben az értelemben: 1989. március 15-i Echternach és Moritz ítélet, 389/87 és 390/87, EU:C:1989:130, 23. és 34. pont).
- 54 Így, ha a gyermek a fogadó tagállamban a 492/2011 rendelet 10. cikke alapján tartózkodási joggal rendelkezik, e gyermeket, csakúgy mint a tényleges felügyeletét ellátó szülőjét, akkor is megilleti az e rendelet 7. cikkének (2) bekezdésében előírt egyenlő bánásmódhoz való jog, ha e szülő elveszítette munkavállalói jogállását.
- 55 Ebből következik, hogy a 492/2011 rendelet 10. cikke alapján tartózkodási joggal rendelkező személyeket a szociális kedvezmények nyújtása terén akkor is megilleti az e rendelet 7. cikkének (2) bekezdése által előírt egyenlő bánásmódhoz való jog, ha e személyek már nem hivatkozhatnak a munkavállalói jogállásra, amelyre a tartózkodási jogukat eredetileg alapozták.

A 2004/38 irányelv 24. cikke (2) bekezdésének a 492/2011 rendelet 10. cikke alapján tartózkodási joggal rendelkező uniós polgárookra való alkalmazhatóságáról

- 56 A 2004/38 irányelv 24. cikkének (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a jelen irányelv alapján a fogadó tagállam területén tartózkodó valamennyi uniós polgárt a Szerződés alkalmazási körébe tartozó területeken egyenlő bánásmód illet meg e tagállam állampolgáraival. E cikk (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az (1) bekezdéstől eltérve, a fogadó tagállam nem köteles szociális segítségnyújtási ellátásra való jogosultságot biztosítani a tartózkodás első három hónapjában, vagy adott esetben a 2004/38 irányelv 14. cikke (4) bekezdésének b) pontjában előírt hosszabb időszakban a munkavállalókon, önálló vállalkozókon, e jogállásukat megtartó személyeken és családtagjaikon kívüli személyeknek.
- 57 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az olyan ellátásokat, mint az alapügy tárgyát képező, megélhetési költségeket fedező ellátásokat, amelyek célja, hogy biztosítsák jogosultjaiknak az emberi méltóságnak megfelelő életvitel során a megélhetéshez szükséges minimális eszközöket, a 2004/38 irányelv 24. cikkének (2) bekezdése szerinti „szociális segítségnyújtási ellátásnak” kell minősíteni (lásd ebben az értelemben: 2015. szeptember 15-i Alimanovic ítélet, C-67/14, EU:C:2015:597, 44–46. pont; 2016. február 25-i García-Nieto és társai, C-299/14, EU:C:2016:114, 37. pont).
- 58 A Bíróság a 2015. szeptember 15-i Alimanovic ítélet (C-67/14, EU:C:2015:597) 57. és 58. pontjában azt is megállapította, hogy a fogadó tagállam hivatkozhat a 2004/38 irányelv 24. cikkének (2) bekezdésében foglalt eltérésre annak érdekében, hogy a kizárólag az ezen irányelv 14. cikke (4) bekezdésének b) pontja alapján tartózkodási joggal rendelkező uniós polgártól megtagadja az olyan szociális segítségnyújtási ellátások nyújtását, mint az alapügyben szóban forgó, megélhetési költségeket fedező ellátások.

- 59 Ebben az ítéletben a Bíróság – amint az annak 40. pontjából kitűnik – mindemellett a nemzeti bíróság azon előfeltevésére támaszkodott, amely szerint az érintett személyek kizárólag a 2004/38 irányelv ez utóbbi rendelkezésén alapuló álláskereső címén rendelkeznek tartózkodási joggal. A Bíróság nem határozott arról a helyzetről, amelyben az érdekeltek – mint a jelen esetben – a 492/2011 rendelet 10. cikkén alapuló tartózkodási joggal rendelkeznek.
- 60 Az ilyen helyzetet illetően emlékeztetni kell egyrészt arra, hogy a Bíróság már több alkalommal kimondta, hogy mint az EUMSZ 18. cikk első bekezdésében előírt egyenlő bánásmód elve alóli kivételt – amely elvnek a 2004/38 irányelv 24. cikkének (1) bekezdése csupán különös kifejeződése – e 24. cikk (2) bekezdését szigorúan és a Szerződés rendelkezéseivel – ideértve az uniós polgárságra és a munkavállalók szabad mozgására vonatkozó rendelkezéseket – összhangban kell értelmezni (2013. február 21-i N ítélet, C-46/12, EU:C:2013:97, 33. pont).
- 61 Másrészt valamely uniós jogi rendelkezés értelmezéséhez nemcsak annak kifejezéseit, hanem szöveggörnyezetét, és annak a szabályozásnak a célkitűzéseit is figyelembe kell venni, amelynek az részét képezi (2017. január 18-i NEW WAVE CZ ítélet, C-427/15, EU:C:2017:18, 19. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 62 Először is magából a 2004/38 irányelv 24. cikke (2) bekezdésének szövegéből kitűnik, hogy e 24. cikk „(1) bekezdésétől eltérve” a tagállamok a személyek bizonyos csoportjai számára bizonyos feltételek mellett megtagadhatják a szociális segítségnyújtási ellátásokra való jogosultság megadását. E rendelkezést tehát kifejezetten az ezen irányelv 24. cikkének (1) bekezdésében foglalt egyenlő bánásmód elve elvétől való eltérésként kell értelmezni. Márpedig ez az eltérés csak az ezen (1) bekezdés hatálya alá tartozó személyekre vonatkozik, vagyis azokra az uniós polgárokra, akik „az [említett] irányelv értelmében” tartózkodnak a fogadó tagállam területén.
- 63 Másodszor, e rendelkezés szabályozási háttéréből az következik, hogy a 2004/38 irányelvet – amint azt az uniós jogalkotó annak (3) és (4) preambulumbekkezdésében kifejtette – valóban azért fogadták el, hogy egységes szerkezetbe foglalják és felülvizsgálják „a meglévő [uniós] jogszabályokat”, amelyek külön vonatkoznak a munkavállalókra és önálló vállalkozókra, valamint a diákokra és más inaktív személyekre, annak érdekében, hogy a korábbi ágazatonkénti és fragmentált megközelítést meghaladva egyszerűsítsék és megerősítsék valamennyi uniós polgár szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogát.
- 64 Ez az egységes szerkezetbe foglalás mindazonáltal nem volt kimerítő jellegű. A 2004/38 irányelv elfogadáskor ugyanis az 1612/68 rendelet 12. cikkét – amelyet azonos megfogalmazásban átvett a 492/2011 rendelet 10. cikke – nem helyezték hatályon kívül és nem is módosították. Ezzel szemben ezt az irányelvet úgy alkották meg, hogy az összhangban legyen az 1612/68 rendelet említett 12. cikkével, valamint az azt értelmező ítélkezési gyakorlattal. Következésképpen ez az irányelv önmagában nem kérdőjelezheti meg a 492/2011 rendelet 10. cikkén alapuló jogok önállóságát, és nem módosíthatja azok terjedelmét sem (lásd ebben az értelemben: 2010. február 23-i Teixeira ítélet, C-480/08, EU:C:2010:83, 54. és 56–58. pont).
- 65 Ennélfogva azon háttér figyelembevétele, amelybe a 2004/38 irányelv 24. cikke illeszkedik, megerősíti azt az értelmezést, amely szerint az egyenlő bánásmód elvétől való – e cikk (2) bekezdésében foglalt – eltérés csak az e cikk (1) bekezdésének hatálya alá tartozó helyzetekben, vagyis azokban az esetekben alkalmazandó, amelyekben a tartózkodási jog ezen az irányelven alapul, azon esetekben pedig nem, amelyekben e jog önálló alapját a 492/2011 rendelet 10. cikke képezi.
- 66 Végül harmadszor, az ilyen értelmezést nem gyengíti a 2004/38 irányelv 24. cikke (2) bekezdésének azon célkitűzése, hogy úgy őrizze meg a tagállamok szociális segítségnyújtási rendszerének pénzügyi egyensúlyát, hogy – amint az ezen irányelv (10) preambulumbekkezdéséből kitűnik – a tartózkodási jogukat gyakorló személyek ne jelentsenek indokolatlan terhet a fogadó tagállam szociális segítségnyújtási rendszerének.

- 67 E tekintetben ugyanis meg kell állapítani, hogy az olyan uniós polgár, mint JD helyzete, aki a fogadó tagállamban történő munkanélkülivé válását megelőzően ott dolgozott, gyermekei ott jártak iskolába, és aki ebből kifolyólag a 492/2011 irányelv 10. cikkén alapuló tartózkodási joggal rendelkezik, e célkitűzés tekintetében lényegesen különbözik azon uniós polgárok helyzetétől, akiknek a szociális segítségnyújtási ellátásokra való jogosultságát ezen irányelv 24. cikkének (2) bekezdése kifejezetten kizárja, vagyis azokétól, akik egyrészt – mint a 2016. február 25-i García-Nieto és társai ítélet (C-299/14, EU:C:2016:114) alapjául szolgáló ügyben – az említett irányelv 6. cikkének (1) bekezdése alapján három hónapban korlátozott tartózkodási joggal rendelkeznek a fogadó tagállamban, másrészt akik álláskeresésre tekintettel kizárólag a 2004/38 irányelv 14. cikke (4) bekezdésének b) pontján alapuló tartózkodási joggal rendelkeznek.
- 68 A jelen ügyet jellemző helyzet szintén különbözik a 2014. november 11-i Dano ítélet (C-333/13, EU:C:2014:2358) alapjául szolgáló ügy tárgyát képező helyzettől. Ez utóbbi ügy ugyanis valamely tagállam olyan gazdaságilag inaktív állampolgáraitra vonatkozott, akik a szabad mozgáshoz való jogukat kizárólag abból a célból gyakorolták, hogy egy másik tagállamban szociális támogatásban részesüljenek, és akik a fogadó tagállamban nem rendelkeztek a 2004/38 irányelven vagy az uniós jog más rendelkezésén alapuló tartózkodási joggal. E körülmények között a Bíróság úgy vélte, hogy a jelen ítélet 66. pontjában felidézett céllal ellentétes lenne, ha az ilyen személyek szociális ellátásokra való jogosultságát a saját állampolgárookra alkalmazandókkal megegyező feltételek mellett ismernék el.
- 69 Egyébiránt, bár igaz, hogy az olyan személyek, mint JD és lányai, szintén a 2004/38 irányelv 24. cikkének – és egyben a (2) bekezdése szerinti eltérésnek – a hatálya alá is tartoznak, mivel az ezen irányelv 14. cikke (4) bekezdésének b) pontja alapján rendelkeznek tartózkodási joggal, ettől még e személyekre nem lehet az említett eltérést alkalmazni, tekintve, hogy a 492/2011 rendelet 10. cikkén alapuló önálló tartózkodási jogra is hivatkozhatnak.
- 70 Egyrészt ugyanis a Bíróság az álláskeresőket illetően már megállapította, hogy a 2004/38 irányelv 24. cikkének (2) bekezdésében előírt eltérés csak a kizárólag az ezen irányelv 14. cikke (4) bekezdésének b) pontján alapuló tartózkodási joggal rendelkező uniós polgárookra vonatkozik (lásd ebben az értelemben: 2015. szeptember 15-i Alimanovic ítélet, C-67/14, EU:C:2015:597, 58. pont). Másrészt az a körülmény, hogy az álláskeresőket az említett irányelv alapján különleges jogok illetik meg, az ugyanezen irányelv, illetve a 492/2011 rendelet által létrehozott rendszerek önállóságára tekintettel nem vonhatja maga után azon jogok csökkenését, amelyek az ilyen személyeket e rendelet alapján megilletik.
- 71 Egyébiránt amint arra a Bizottság helyesen rámutatott, paradox lenne a 2004/38 irányelv 24. cikkének (2) bekezdését úgy értelmezni, hogy nem kell a szociális segítségnyújtási ellátásokat nyújtani azon személyek részére, akik nemcsak a 492/2001 rendelet értelmében vett szülőként, hanem a 2004/38 irányelv szerinti álláskeresőként is rendelkezhetnek tartózkodási joggal. Az ilyen értelmezésnek ugyanis az lenne a következménye, hogy a szociális segítségnyújtás területén a saját állampolgárokkal való egyenlő bánásmódban való részesülésből kizárná azt a szülőt és gyermekeit, akik a 492/2001 rendelet 10. cikke értelmében tartózkodási joggal rendelkeznek, amennyiben e szülő úgy dönt, hogy állást keres a fogadó tagállam területén.

A 492/2011 rendelet 7. cikkének (2) bekezdése szempontjából vett eltérő bánásmód fennállásáról

- 72 Amint az a jelen ítélet 55. pontja kiemelte a 492/2011 rendelet 7. cikkének (2) bekezdése, amelyre az ezen rendelet 10. cikke alapján tartózkodási joggal rendelkező személyek hivatkozhatnak, lényegében úgy rendelkezik, hogy a valamely tagállam állampolgárságával rendelkező munkavállaló a fogadó tagállamban a hazai munkavállalókkal azonos szociális és adókedvezményeket élvez, akkor is, ha már munkanélkülivé vált.

- 73 Azon személyek megélhetési költségeket fedező ellátásokra való jogosultságának az olyan nemzeti rendelkezés, mint az SGB II 7. §-a 1) bekezdése második mondata 2. pontjának c) alpontja, alapján történő teljes kizárása, akik JD-hez és lányaihoz hasonlóan valamely másik tagállam állampolgárai, és akiknek tartózkodási joga a 492/2011 rendelet 10. cikkén alapul, a szociális kedvezmények terén a belföldi állampolgárokhoz képest eltérő bánásmódnak minősül.
- 74 E tekintetben a jelen ítélet 44. pontja emlékeztetett arra, hogy a 492/2011 rendelet 7. cikkének (2) bekezdése az egyenlő bánásmód elvének és az állampolgárság alapján történő hátrányos megkülönböztetés tilalma elvének különös kifejeződése a szociális kedvezmények nyújtásának sajátos területén.
- 75 Hozzá kell tenni először is, hogy – amint az a jelen ítélet 37. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlatból következik – a fogadó tagállam területén iskolai tanulmányokat folytató gyermekek és a tényleges felügyeletüket ellátó szülő számára elismert és a 492/2011 rendelet 10. cikkén alapuló önálló tartózkodási jog azt feltételezi, hogy e szülő belépett e tagállam munkaerőpiacára. Következésképpen, amint azt ezen ítélet 67. pontja hangsúlyozta, az ilyen tartózkodási jog lehetséges jogosultjainak köre nem felel meg más tagállamok azon állampolgárai körének, akik első állás keresése céljából érkeztek a fogadó tagállam területére. Ez a jog egyébként korlátozott, mivel legkésőbb akkor megszűnik, amikor a gyermek befejezi iskolai tanulmányait (lásd ebben az értelemben: 2013. május 8-i Alarape és Tijani ítélet, C-529/11, EU:C:2013:290, 24. pont).
- 76 Másodszor, egy másik tagállam olyan állampolgárának helyzetét, aki már belépett a fogadó tagállam munkaerőpiacára, és aki szintén a 492/2011 rendelet 10. cikkén alapuló tartózkodási joggal is rendelkezik, meg kell különböztetni attól a helyzettől, amelyben arra utaló jelek állnak fenn, hogy az érintett korábbi munkavállaló az uniós jog szabályainak hatálya alá nem tartozó joggal való visszaélést követett el, mivel a 492/2011 rendelet 7. cikkének (2) bekezdése értelmében mesterséges módon teremtette meg a szóban forgó szociális kedvezmények megszerzésének feltételeit (lásd analógia útján: 2014. július 17-i Torresi ítélet, C-58/13 és C-59/13, EU:C:2014:2088, 42. és 46. pont). Márpedig, amint arra a Bizottság is rámutatott, a Bíróság rendelkezésére álló iratok nem tartalmaznak egyetlen olyan elemet sem, amely a jelen ügyben ilyen joggal való visszaélés vagy bármilyen csalás fennállására engedne következtetni.
- 77 Így a más tagállamok gazdaságilag inaktív, a 492/2011 rendelet 10. cikke alapján önálló tartózkodási joggal rendelkező állampolgárainak az alapügyben szóban forgó, megélhetési költségeket fedező költségeket fedező ellátásokra való jogosultságának teljes kizárása ellentétes a 492/2011 rendelet 10. cikkével összefüggésben értelmezett 7. cikkének (2) bekezdésével.
- 78 Végül az EUMSZ 18. cikk első bekezdését illetően az állandó ítélkezési gyakorlat szerint e rendelkezés csak az uniós jog által szabályozott azon esetekben alkalmazható önállóan, amelyekre az EUM-Szerződés nem tartalmaz hátrányos megkülönböztetést tiltó különös szabályt (2020. június 11-i TÜV Rheinland LGA Products és Allianz IARD ítélet, C-581/18, EU:C:2020:453, 31. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Márpedig a munkavállalók szabad mozgásával összefüggésben az EUMSZ 45. cikk rögzíti a hátrányos megkülönböztetés tilalmának elvét (2019. október 10-i Krah ítélet, C-703/17, EU:C:2019:850, 19. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat), amelynek – amint arra a jelen ítélet 44. pontja emlékeztet – különös kifejeződése a szociális kedvezmények nyújtásának sajátos területén a 492/2011 rendelet 7. cikkének (2) bekezdése. Következésképpen az EUMSZ 18. cikket nem kell értelmezni.
- 79 A fenti megfontolások összességére tekintettel az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 492/2011 rendelet 7. cikkének (2) bekezdését és 10. cikkét úgy kell értelmezni, hogy azokkal ellentétes az olyan tagállami szabályozás, amelynek értelmében minden körülmények között és automatikusan kizárt a valamely más tagállam olyan állampolgárának és kiskorú gyermekeinek a megélhetésük biztosítására irányuló ellátásokra való jogosultsága, akik e rendelet 10. cikke alapján mind rendelkeznek

tartózkodási joggal az első tagállamban az e gyermekek által ugyanezen államban folytatott iskolai tanulmányokra tekintettel. Ezt az értelmezést nem kérdőjelezi meg a 2004/38 irányelv 24. cikkének (2) bekezdése.

A második kérdésről

- 80 Második kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keres választ, hogy a 883/2004 rendelet 3. cikkének (3) bekezdésével, valamint 70. cikkének (2) bekezdésével összefüggésben vizsgált 4. cikkét úgy kell-e értelmezni, hogy azzal – a 2004/38 irányelv 24. cikkének (2) bekezdésére tekintettel – nem ellentétes az olyan tagállami szabályozás, amelynek értelmében minden körülmények között és automatikusan kizárt a valamely más tagállam olyan állampolgárának és kiskorú gyermekeinek a különleges, nem járulékalapú pénzbeli ellátásokra való jogosultsága, akik a 492/2011 rendelet 10. cikke alapján mind rendelkeznek tartózkodási joggal az első tagállamban az e gyermekek által ugyanezen államban folytatott iskolai tanulmányokra tekintettel, továbbá a 883/2004 rendelet 3. cikkének (1) bekezdése értelmében ott valamely szociális biztonsági rendszerben biztosítottak.
- 81 A kérdést előterjesztő bíróság pontosítja, hogy JD-t és lányait úgy kell tekinteni, mint akik a vitatott időszakban a 883/2004 rendelet 3. cikke (1) bekezdésének h) és j) pontja értelmében valamely szociális biztonsági rendszerben biztosítottak voltak, mivel Németországban való tartózkodásuk során munkanélküli-ellátásban és családi ellátásban is részesültek. Következésképpen ők e rendelet 2. cikkének (1) bekezdése értelmében az említett rendelet személyi hatálya alá tartoznak.
- 82 Amint arra egyébként a kérdést előterjesztő bíróság rámutatott, az alapügy tárgyát képező, megélhetési költségeket fedező ellátások, amelyek a jogosultjaik megélhetéséhez szükséges eszközök biztosítására irányuló ellátásoknak minősülnek, a 883/2004 rendelet X. mellékletében említett, a 883/2004 rendelet 3. cikkének (3) bekezdése és 70. cikkének (2) bekezdése értelmében vett különleges, nem járulékalapú pénzbeli ellátások (lásd ebben az értelemben: 2015. szeptember 15-i Alimanovic ítélet, C-67/14, EU:C:2015:597, 43. pont).
- 83 A Bíróság már kimondta, hogy a 883/2004 rendelet 4. cikke az ilyen különleges, nem járulékalapú pénzbeli ellátásokra is alkalmazandó (lásd ebben az értelemben: 2014. november 11-i Dano ítélet, C-333/13, EU:C:2014:2358, 55. pont).
- 84 Noha kétségtelen, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében a 883/2004 rendelet 70. cikkének nem célja az említett ellátásokra való jogosultság fennállására vonatkozó érdemi feltételek meghatározása, és semmi akadálya, hogy a szociális ellátások gazdaságilag inaktív uniós polgároknak történő nyújtása ahhoz a követelményhez legyen kötve, hogy az érintettek teljesítsék a fogadó tagállam területén való jogszerű tartózkodás jogával való rendelkezéshez előírt feltételeket (lásd ebben az értelemben: 2016. június 14-i Bizottság kontra Egyesült Királyság ítélet, C-308/14, EU:C:2016:436, 65. és 68. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat), meg kell állapítani, hogy JD és lányai a vitatott időszakban a 492/2011 rendelet 10. cikkén alapuló, jogszerű tartózkodási joggal rendelkeztek.
- 85 Ebből következik, hogy JD-t és lányait a 883/2004 rendelet 4. cikke alapján az alapügy tárgyát képező, megélhetési költségeket fedező ellátások tekintetében megilleti az egyenlő bánásmódhoz való jog.
- 86 Márpedig az, hogy egy olyan nemzeti rendelkezés alapján, mint az SGB II 7. §-a 1) bekezdése második mondata 2. pontjának c) alpontja, azokat a személyeket, akik JD-hez és lányaihoz hasonlóan valamely más tagállam állampolgárai, és akiket a 492/2011 rendelet 10. cikke alapján megillet a tartózkodási jog, teljesen kizárják a megélhetési költségeket fedező ellátásokra való jogosultságból, a szociális biztonsági ellátások területén a saját állampolgárokhoz képest eltérő bánásmódot valósít meg.

- 87 Egyébiránt, amint az első kérdésre adott válasz keretében már megállapításra került, a szociális segítségnyújtás területén az egyenlő bánásmód elvétől való, a 2004/38 irányelv 24. cikkének (2) bekezdésében előírt eltérés nem alkalmazható olyan helyzetre, mint amilyen az alapügyben szerepel, amelyben más tagállamok állampolgárai a 492/2011 rendelet 10. cikke alapján rendelkeznek tartózkodási joggal. E tekintetben a jelen ügyet jellemző helyzet különbözik a 2015. szeptember 15-i Alimanovic ítélet (C-67/14, EU:C:2015:597) és a 2016. február 25-i García-Nieto és társai ítélet (C-299/14, EU:C:2016:114) alapjául szolgáló ügyek tárgyát képező helyzetektől, amely ügyekben ezen eltérés alkalmazhatósága azt eredményezte, hogy a Bíróság a 883/2004 rendelet 4. cikkében kimondott egyenlő bánásmód elvétől való megfelelő eltérést ismert el.
- 88 Ebben az összefüggésben és az első kérdésre adott válasz keretében kifejtettekkel azonos okokból az SGB II 7. §-a 1) bekezdése második mondata 2. pontjának c) alpontjában előírt kizárás, amennyiben az azt eredményezi, hogy más tagállamok azon állampolgáraitól, akik a 492/2011 rendelet 10. cikke alapján tartózkodási joggal rendelkeznek, kategorikusan és automatikusan teljes mértékben megtagadják az alapügyben szóban forgó, megelőzési költségeket fedező ellátásokra való jogosultságot, ellentétes a 883/2004 rendelet 4. cikkével.
- 89 A fentiekre tekintettel a második kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 883/2004 rendelet 3. cikkének (3) bekezdésével, valamint 70. cikkének (2) bekezdésével összefüggésben vizsgált 4. cikkét úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan tagállami szabályozás, amelynek értelmében minden körülmények között és automatikusan kizárt a valamely más tagállam olyan állampolgárának és kiskorú gyermekeinek a különleges, nem járulékalapú pénzbeli ellátásokra való jogosultsága, akik a 492/2011 rendelet 10. cikke alapján mind rendelkeznek tartózkodási joggal az első tagállamban az e gyermekek által ugyanezen államban folytatott iskolai tanulmányokra tekintettel, továbbá a 883/2004 rendelet 3. cikkének (1) bekezdése értelmében ott valamely szociális biztonsági rendszerben biztosítottak.

A költségekről

- 90 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (nagytanács) a következőképpen határozott:

- 1) **A munkavállalók Unión belüli szabad mozgásáról szóló, 2011. április 5-i 492/2011/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet 7. cikkének (2) bekezdését és 10. cikkét úgy kell értelmezni, hogy azokkal ellentétes az olyan tagállami szabályozás, amelynek értelmében minden körülmények között és automatikusan kizárt a valamely más tagállam olyan állampolgárának és kiskorú gyermekeinek a megelőzésük biztosítására irányuló ellátásokra való jogosultsága, akik e rendelet 10. cikke alapján mind rendelkeznek tartózkodási joggal az első tagállamban az e gyermekek által ugyanezen államban folytatott iskolai tanulmányokra tekintettel. Ezt az értelmezést nem kérdőjelezi meg az Unió polgárainak és családtagjaiknak a tagállamok területén történő szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogáról, valamint 1612/68/EGK rendelet módosításáról, továbbá a 64/221/EGK, a 68/360/EGK, a 72/194/EGK, a 73/148/EGK, a 75/34/EGK, a 75/35/EGK, a 90/364/EGK, a 90/365/EGK és a 93/96/EGK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2004. április 29-i 2004/38/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 24. cikkének (2) bekezdése.**
- 2) **A szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról szóló, 2004. április 29-i 883/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet 3. cikkének (3) bekezdésével és 70. cikkének (2) bekezdésével összefüggésben vizsgált 4. cikkét úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes**

az olyan tagállami szabályozás, amelynek értelmében minden körülmények között és automatikusan kizárt a valamely más tagállam olyan állampolgárának és kiskorú gyermekeinek a különleges, nem járulékalapú pénzbeli ellátásokra való jogosultsága, akik a 492/2011 rendelet 10. cikke alapján mind rendelkeznek tartózkodási joggal az első tagállamban az e gyermekek által ugyanezen államban folytatott iskolai tanulmányokra tekintettel, továbbá a 883/2004 rendelet 3. cikkének (1) bekezdése értelmében ott valamely szociális biztonsági rendszerben biztosítottak.

Aláírások